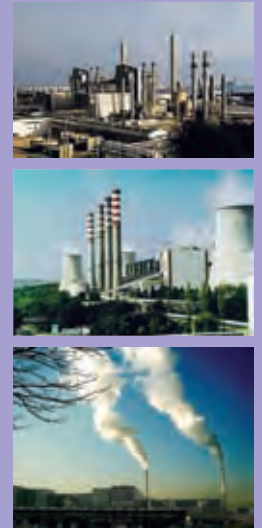

6

มาบตาพุด ...ทุกข์ทั้ง มลพิษท่วม

นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดตกเป็นประเด็นร้อนทางหน้าหนังสือพิมพ์อีกครั้ง ค้ำยันปัญหา มลภาวะจากอุตสาหกรรมที่หนักหนาสาหัสที่สุด ทั้งความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในระดับ ที่ยากเกินเยียวยา และผลกระทบทางสุขภาพ ตามสถิติที่ปรากฏว่า ชาวระยองป่วยด้วย โรคมะเร็งสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ กระจุกตัวมีการเสนอให้ประกาศเป็น "เขตควบคุมมลพิษ" คงถึงเวลาแล้วที่รัฐต้องทบทวนว่า ค้ำยันหรือไม่กับการที่ต้องแลกคุณภาพชีวิตของประชาชน และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม เพียงเพื่อรายได้และตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากโรงงานอุตสาหกรรม

จากโชติช่วงชัชวาลถึงมลพิษอุตสาหกรรม

การค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยและนำขึ้นมาใช้เชิงพาณิชย์เมื่อปี 2524 ไม่เพียง พาประเทศไทยเข้าสู่ความโชติช่วงชัชวาลตามคำกล่าวของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ (นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น) แต่ยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่เปลี่ยนให้พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยบางส่วนกลายเป็น พื้นที่อุตสาหกรรม ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือที่คุ้นหูกันในชื่อ "อีสเทิร์นซีบอร์ด" (Eastern Seaboard Development Program) ซึ่งบรรจุอยู่ในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)¹

เพราะเป็นด่านแรกที่ก๊าซธรรมชาติเดินทางขึ้นบก พื้นที่ชายฝั่งทะเลของตำบลมาบตาพุด อำเภอมะนัง จังหวัดระยอง จึงถูกกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางรองรับอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับก๊าซธรรมชาติทั้งหมด อาทิ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี พลาสติก โรงแยกก๊าซ โรงกลั่นน้ำมัน รวมถึงอุตสาหกรรมหนักที่ใช้สารเคมีอันตรายในกระบวนการผลิต ภายใต้ชื่อ "นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด" ซึ่งเริ่มต้นการพัฒนาในระยะแรกขึ้นในปี 2525² ผ่านระยะสอง และกำลังเข้าสู่ระยะที่สาม พื้นที่มาบตาพุด 2 หมื่นไร่ในวันนี้ ไม่เหลือเค้าเดิมของชุมชน ประมงพื้นบ้าน สวนผลไม้ สวนยางพารา และไร่มันสำปะหลังให้เห็นอีกต่อไปแล้ว

ชื่อของมาบตาพุดจึงเป็นที่รู้จักคู่กับอุตสาหกรรมทันสมัย ตัวเลขการลงทุนที่สวยงาม แต่ไม่ช้าไม่นานนัก ชื่อมาบตาพุดและพื้นที่อุตสาหกรรมใกล้เคียงก็เริ่มเป็นที่กล่าวขวัญในทางอื่น เช่น เมื่อสารปรอทรั่วไหลจากท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซ ปตท. ในปี 2532 เมื่อชาวบ้านปลวกแดง อ.มาบตาพุด กัดค้านการก่อสร้างโรงกำจัดกากอุตสาหกรรมบริษัทเจเนโกในปี 2538 รวมถึงกรณีลักลอบทิ้งขยะอุตสาหกรรมของเจเนโกซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นข่าวดังจนผู้คนเริ่มหันมามองอย่างตั้งใจก็คือ กลิ่นเหม็นจากโรงกลั่นน้ำมันสตาร์ปิโตรเลียมรีไฟน์นิง ที่ทำให้ครูและนักเรียนป่วยจนต้องย้ายโรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร ในปี 2540 เป็นต้น ไม่รวมถึงกรณีอุบัติเหตุต่างๆ เช่น น้ำมันดิบรั่วไหลลงทะเล รถบรรทุกสารเคมีพลิกคว่ำ การปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ เพลิงไหม้โรงงาน ซึ่งเกิดขึ้นเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

มลพิษทางอากาศเข้าขั้น "โคมา"

นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นที่กล่าวขวัญมากที่สุดขณะนี้ด้วยเรื่องมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะสารอันตราย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือสารอินทรีย์ระเหย และก๊าซที่ได้จากการเผาไหม้เชื้อเพลิงของโรงงานและโรงไฟฟ้า คือซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจนไดออกไซด์ เป็นกลุ่มที่สอง

จากการเก็บตัวอย่างอากาศ ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2548 กรมควบคุมมลพิษตรวจสอบพบสารอินทรีย์ระเหย (VOCs-Volatile Organic Compounds) มากกว่า 40 ชนิด โดยเป็นสารก่อมะเร็ง 20 ชนิดที่น่าตกใจก็คือ **ปริมาณสารก่อมะเร็งจำนวน 19 ชนิด ที่พบในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดสูงเกินค่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับเฝ้าระวังคุณภาพอากาศของสหรัฐอเมริกา** เช่น อโครลีน (Acrolein) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 693 เท่า ไตรคลอโรเอทิลีน (Trichloroethylene) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 498 เท่า เอทิลีน ไดคลอไรด์ (Ethylene Dichloride) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 256 เท่า คลอโรฟอร์ม (Chloroform) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 238 เท่า ไวนิลคลอไรด์ (Vinyl Chloride) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 45 เท่า เบนซีน (Benzene) สูงกว่าระดับเฝ้าระวัง 31 เท่า เป็นต้น (รายละเอียดดังตารางที่ 1) และ

ตารางที่ 1 ผลกระทบทางสุขภาพจากสารอินทรีย์ระเหยบางชนิดที่ตรวจพบในพื้นที่มาบตาพุด

สารอินทรีย์ระเหย	ผลกระทบทางสุขภาพ
อโครลีน	<ul style="list-style-type: none"> เป็นสารก่อมะเร็ง ทำลายตับ ระบบหลอดเลือดเลี้ยงหัวใจ ปอด ควงคา ไต
ไตรคลอโรเอทิลีน	<ul style="list-style-type: none"> เป็นสารก่อมะเร็ง หากสัมผัสในปริมาณมากจะก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อตา ผิวหนัง และอาจทำลายทางเดินอาหาร ตับ ไต หากหายใจหรือดูดซับเข้าสู่ร่างกายเป็นระยะเวลานาน จะส่งผลกระทบต่อระบบประสาทส่วนกลาง
เอทิลีน ไดคลอไรด์	<ul style="list-style-type: none"> เป็นสารก่อมะเร็งในสัตว์ สร้างความระคายเคืองระบบทางเดินหายใจ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ และอาเจียน หากสัมผัสบ่อย ๆ และเป็นเวลานาน จะทำลายตับและไต เป็นสาเหตุของโรคไตช้ำ ความดันโลหิตต่ำ ผิวหนังอักเสบ และโลหิตจาง
คลอโรฟอร์ม	<ul style="list-style-type: none"> มีแนวโน้มว่าจะเป็นสารก่อมะเร็ง และเป็นต้นเหตุความพิการของทารกในครรภ์ หากสัมผัสบ่อย ๆ หรือเป็นเวลานาน อาจทำลายระบบประสาทส่วนกลาง หัวใจ ตับ และไต หากสัมผัสกับสารที่อยู่ในรูปของเหลวจะทำให้ผิวหนังแห้ง อักเสบ และมีอาการระคายเคืองเรื้อรัง
ไวนิลคลอไรด์	<ul style="list-style-type: none"> เป็นสารก่อมะเร็งและมีผลต่อการเติบโตของทารกในครรภ์
เบนซีน	<ul style="list-style-type: none"> เป็นสารก่อมะเร็ง โดยจะก่อให้เกิดมะเร็งต่อม้าน้ำเหลือง มะเร็งปอด มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ มะเร็งเม็ดเลือด สร้างความระคายเคืองระบบทางเดินหายใจ ก่อระบบประสาทส่วนกลาง ปวดศีรษะ และอาเจียน หากสัมผัสกับเบนซีนที่มีความเข้มข้นสูง อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบสืบพันธุ์ ก่อให้เกิดความผิดปกติของเม็ดเลือดขาว ทำลายเซลล์เม็ดเลือด ส่งผลกระทบต่อระบบภูมิคุ้มกัน และก่อให้เกิดภาวะโลหิตจาง เนื่องจากมีฤทธิ์ทำลายไขกระดูกซึ่งมีหน้าที่ผลิตเม็ดเลือด หากสัมผัสในระยะยาว จะทำให้เกิดผื่นแดง ผิวหนังแห้ง-อักเสบ ก่อผลกระทบต่อปลายประสาทและไขสันหลัง ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะและความจำเลอะเลือน

ที่มา: เศษรัตน์ สุขกำเนิด, ศุภกิจ นันทะวรรณกร และวิภา ชื่นชิด. 2550. และเกศา นิมระหงษ์. 2550.

คนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าแต่ละปีโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดใช้ไวนิลคลอไรด์รวมกันถึง 610,000 ตัน ใช้เบนซินรวมกันมากกว่า 600,000 ตัน ใช้เอทิลีนคลอไรด์รวมกันมากกว่า 250,000 ตัน³

ส่วนก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์และก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์นั้น จากการประเมินศักยภาพการรองรับมลพิษทางอากาศ ด้วยข้อมูลอัตราการกระจายจริงจากโรงงานต่างๆ ในมาบตาพุด ในช่วงเวลาพบว่าก๊าซทั้งสองชนิดมีความเข้มข้นสูงเกินกว่า ค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศ⁴ มีโรงไฟฟ้า 5-6 แห่ง ที่เป็น ตัวปล่อยมลพิษทางอากาศมากที่สุด โดยปล่อยซัลเฟอร์ไดออกไซด์ มากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณก๊าซดังกล่าวที่ทุกโรงงาน ปล่อยรวมกัน⁵ ที่ร้ายที่สุดเห็นจะเป็นโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ ของบีแอลซีพี ที่ปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์สูงถึง 1,000 กรัมต่อวินาที ซึ่งคิดเป็นครึ่งหนึ่งของการปล่อยทั้งหมดในพื้นที่ มาบตาพุด

ส่วนไนโตรเจนไดออกไซด์ โรงไฟฟ้าถ่านหินบีแอลซีพีมีอัตราการปล่อยสูงสุดประมาณ 680 กรัมต่อวินาที คิดเป็น 1 ใน 3 ของการปล่อยทั้งหมดในพื้นที่มาบตาพุด รองลงมาเป็น โรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติของบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด ซึ่งปล่อย ในอัตรา 458 กรัมต่อวินาที หรือร้อยละ 21 ของการปล่อย ทั้งหมดในพื้นที่มาบตาพุด⁶

ก๊าซจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงไม่เพียงสร้างปัญหาให้กับระบบ ทางเดินหายใจของชาวบ้าน แต่ยังเล่นงานชุมชนใกล้เคียง ในรูปของฝนกรด เกษตรกรผสมสีดอกเลาซึ่งทำสวนอยู่ที่ระยอง มาทางชีวิต เปิดเผยว่า "ผลไม้ที่ออกข่อยเล็กๆ ปลายกิ่ง เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ ออกคอกแต่ไม่คิดผล มะพร้าวออกคอกได้ 3 วัน ก็คำหมด แต่ฝนโปรยลงมาเล็กน้อยพืชใบอ่อนอย่างกะเพรา โหระพา ก็ใบไหม้คำเหมือนน้ำร้อนลวก"⁷

นอกจากนี้ยังปรากฏมลพิษในรูปของฝุ่นจี้เถ้า ซึ่งชาวบ้าน ในชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเชื่อว่า ส่วนหนึ่งเป็น ผลมาจากการใช้ถ่านหินในโรงงานอุตสาหกรรม

คุณภาพน้ำวิกฤต ขยะอันตรายเคลื่อน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงอันดับถัดมาน่าจะเป็นเรื่องของ มลพิษทางน้ำ แม้จะมีระบบบำบัดน้ำเสียภายในนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดอยู่แล้ว แต่แหล่งน้ำตามธรรมชาติทั้งคุณภาพน้ำผิวดิน และคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งก็เสื่อมโทรมลงอย่างมาก การตรวจวัด คุณภาพน้ำผิวดินของกรมควบคุมมลพิษแสดงให้เห็นว่าปริมาณ ความสกปรกในรูปอินทรีย์สาร (BOD) และปริมาณความเข้มข้น ของโลหะหนัก เช่น ทองแดง แมงกานีส นิเกิล สารหนู มีค่า สูงเกินค่ามาตรฐาน⁸

อาภา หวังเกียรติ จากมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ศึกษาการปนเปื้อน ของโลหะหนักในแหล่งน้ำของชุมชน 25 แห่งในเขตเทศบาล มาบตาพุด โดยวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำจำนวน 77 ตัวอย่าง ที่เก็บ มาจากบ่อน้ำตื้น น้ำสระ และน้ำบาดาล ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2548 และ 4-5 กุมภาพันธ์ 2549 พบว่า มีการ ปนเปื้อนของโลหะหนักเกินค่ามาตรฐาน⁹ (ตารางที่ 2)

ทั้งน้ำฝนที่กลายเป็นฝนกรด และน้ำบ่อที่ปนเปื้อนโลหะหนัก หลากชนิด ส่งสัญญาณเตือนว่า แหล่งน้ำธรรมชาติในมาบตาพุด ไม่เหมาะสำหรับการบริโภคอีกต่อไปแล้ว เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง ผู้ประสานงานกลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม ให้ความเห็นว่า "น้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต การที่ชุมชน 25 แห่ง ในพื้นที่มาบตาพุดต้องซื้อน้ำดื่มและ ไม่มีน้ำประปาใช้ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม"¹⁰

การปนเปื้อนโลหะหนักในแหล่งน้ำจืดย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพ น้ำทะเลชายฝั่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งยังกระทบเป็นลูกโซ่ ต่อไปถึงสิ่งมีชีวิตในทะเล เกิดปัญหาการสะสมโลหะหนัก ในสัตว์หน้าดิน หอย ปลา และปัญหาแพลงก์ตอนบูม

ของเสียอันตรายเป็นอีกหนึ่งมลพิษที่ไม่อาจมองข้าม ลำพัง นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเพียงแห่งเดียวก็สร้างขยะพิษมาก ถึงเดือนละ 22,000 ตัน¹¹ ปัญหานี้ขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ แต่เนื่องจากสถานที่กำจัดขยะพิษในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีอยู่จำกัด อีกทั้งการจัดการของเสียอันตรายด้วยวิธีที่ถูกต้อง

ตารางที่ 2 ปริมาณโลหะหนักของตัวอย่างน้ำจากชุมชนมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ชนิดของ โลหะหนัก	จำนวนตัวอย่างที่มี ปนเปื้อนโลหะหนัก เกินค่ามาตรฐาน	ปริมาณ (มิลลิกรัม/ลิตร)				จำนวนเท่าที่เกินมาตรฐาน (คิดจากค่าสูงสุดของการ ปนเปื้อน)
		ค่า มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยของ การปนเปื้อน	ค่าสูงสุด ของการปนเปื้อน	ค่าต่ำสุด ของการปนเปื้อน	
แคดเมียม	65	0.005	0.023	0.030	0.0030	6
เหล็ก	40	0.5	2.969	75.717	0.0139	151
แมงกานีส	29	0.3	0.610	10.301	0.0050	34
ตะกั่ว	28	0.05	0.108	2.329	0.0007	47
สังกะสี	1	5	0.762	49.237	0.0009	10

หมายเหตุ : * ค่ามาตรฐานในที่นี้คือค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำอุปโภค-บริโภคในชนบทของคณะกรรมการบริหารโครงการจัดให้มีน้ำสะอาด ในชนบททั่วประเทศ ปี 2531

ก็มีค่าใช้จ่ายสูงมาก การตรวจสอบที่ไม่รัดกุมเข้มงวดจึงกลายเป็นช่องโหว่ที่นำไปสู่การลักลอบทิ้งกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมในพื้นที่สาธารณะ ทั้งในชุมชนรอบๆ มาบตาพุด และพื้นที่ไกลออกไปอย่างอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี¹²

ข้อมูลเหล่านี้มีน้ำหนักพอที่จะสรุปได้ว่า **มาบตาพุดเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยด้านมลพิษอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศไทย** แต่ทว่าสมาน ตั้งทองทวี รองผู้ว่าการ กนอ. ฝ่ายกิจการพิเศษ ก็ยืนยันว่า "ที่มาบตาพุดเราไม่เคยมีปัญหาเรื่องน้ำเสีย ส่วนเรื่องอากาศนั้น การตรวจวัดไม่เกินค่ามาตรฐานเลยสักครั้งเดียว ผมคิดว่าอากาศที่มาบตาพุดบริสุทธิ์กว่าในกรุงเทพฯ เสียอีก"¹³

มะเร็งรุมเร้า คุณภาพชีวิตโคตรห่วย

เม็ดเงินมหาศาลจากการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ทำให้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของจังหวัดระยองสูงที่สุดในประเทศไทย โดยในปี 2550 ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของจังหวัดระยองโดยเฉลี่ยเท่ากับ 850,253 บาท สูงกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเฉลี่ยต่อหัวของทั้งประเทศ (109,440 บาท) ประมาณ 8 เท่า ทว่าคุณภาพชีวิตของชาวระยองกลับถดถอยลงเรื่อยๆ ไม่เพียงความบอบช้ำอันหนักหน่วงของสิ่งแวดล้อม แต่ยังรวมถึงสุขภาพของประชาชนอย่างรุนแรง

ผลการศึกษาอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งในปี 2544-2546 ระบุว่า สัดส่วนของการเกิดโรคมะเร็งในจังหวัดระยองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการศึกษาในช่วงปี 2540-2543 ประมาณ 1-2 เท่า และเมื่อพิจารณาเฉพาะในเขตอำเภอเมืองก็พบว่า ประชาชนป่วยเป็นโรคมะเร็งปอดมากที่สุด รองลงมาเป็นมะเร็งตับ มะเร็งหลอดอาหาร มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ และมะเร็งเม็ดเลือดขาว เพชรรินทร์ ศรีวัฒนกุล ที่ปรึกษาสถาบันมะเร็งแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ทำการศึกษาวินิจฉัยดังกล่าว ยอมรับว่า "โรคมะเร็งเกิดได้จากหลายสาเหตุ ทั้งอาหาร พันธุกรรม พฤติกรรมทางด้านสุขภาพ แต่สิ่งแวดล้อมและมลพิษทางอากาศก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้แนวโน้มการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับคนระยองแล้ว สารอินทรีย์ระเหยและสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมก็ทำให้พวกเขามีความเสี่ยงมากกว่าพื้นที่อื่นๆ"¹⁴

สิ่งที่อุตสาหกรรมทิ้งไว้ให้ชาวระยองนอกจากตัวเลขอัตราการทางเศรษฐกิจ และโรคมะเร็งแล้ว ยังพบว่า **จำนวนผู้ป่วยในจังหวัดระยองที่รูปร่างผิปกดแต่กำเนิด พิการแต่กำเนิด และโครโมโซมผิดปกติเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าในช่วงปี 2540-2548 ความผิดปกติเหล่านี้สัมพันธ์กับการได้รับสารอินทรีย์ระเหยเข้าสู่ร่างกาย**¹⁵

นอกจากนี้ยังพบว่า โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในจังหวัดระยองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอัตราผู้ป่วยเอดส์รายใหม่

ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศถึง 5 เท่า อัตราผู้ป่วยโรคหนองในที่เพิ่มขึ้นจนติดอันดับ 3 ของประเทศ และมากกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศประมาณ 4 เท่า อัตราผู้ป่วยด้วยโรคภาวะแปรปรวนทางจิตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และ**อัตราการฆ่าตัวตายในจังหวัดระยองคิดเป็น 72.17 คน ต่อประชากรแสนคน เป็นตัวเลขสูงที่สุดในประเทศ** สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของทั้งประเทศถึง 11 เท่า¹⁶

การเยียวยา มาบตาพุด: เลี้ยงไข้ หรือไม่รักษา

วิกฤตมลภาวะจากอุตสาหกรรมกระตุ้นให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกาศให้ตำบลมาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ โดยหวังว่าจะสร้างมาตรการควบคุมปัญหานั้นวันจะรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

ทว่า การประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิเศษในวันที่ 11 มกราคม 2550 ซึ่งมีโฆษก ปันเปี่ยมรัชฎ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในขณะนั้น เป็นประธาน ตอบสนองความรุนแรงของปัญหาคด้วยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 2 ชุด ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพอนามัยของประชาชนกับปริมาณสารอินทรีย์ระเหยที่ปล่อยจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด กำหนดค่ามาตรฐานที่ปลอดภัยของสารอินทรีย์ระเหยที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งกำหนดแผนงาน ระยะเวลา และระบบติดตามประเมินผล และหามาตรการลดสารอินทรีย์ระเหย หากไม่สำเร็จตามเป้าหมายภายใน 1 ปี คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงจะประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ¹⁷

ท่าทีของภาครัฐตรงข้ามกับความต้องการของชาวบ้านโดยสิ้นเชิง พวกเขาอยากให้รัฐบาลเร่งประกาศเขตควบคุมมลพิษโดยไม่ต้องรอมผลการศึกษา เพราะเรื่องของสุขภาพนั้นรอไม่ได้อีกแล้ว¹⁸

ต้นเดือนกุมภาพันธ์ โฆษก ปันเปี่ยมรัชฎ์ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น มีคำสั่งชะลอโครงการลงทุนทั้งในและนอกนิคม

อุตสาหกรรมมาบตาพุด รวม 10 โครงการ ที่อยู่ระหว่าง ขออนุมัติรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงโครงการขยาย การลงทุนอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเฟส 3 ออกไปอย่างไม่มี กำหนด¹⁹

ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ที่ประชุมคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติเห็นชอบการกำหนดค่ามาตรฐานของ สารอินทรีย์ระเหยง่าย 9 ชนิด²⁰ ได้แก่

- 1) เบนซีน ต้องไม่เกิน 1.7 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 2) ไวนิลคลอไรด์ ต้องไม่เกิน 10 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 3) ไคคลอโรอีเทน ต้องไม่เกิน 0.4 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 4) ไทรคลอโรเอทิลีน ต้องไม่เกิน 23 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 5) ไคคลอโรมีเทน ต้องไม่เกิน 22 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 6) ไคคลอโรโพรเพน ต้องไม่เกิน 4 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 7) เตตระคลอโรเอทิลีน ต้องไม่เกิน 200 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 8) คลอโรฟอร์ม ต้องไม่เกิน 0.43 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- 9) บิวทาไดอิน ต้องไม่เกิน 0.33 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

ส่วนแผนปฏิบัติการลดและจำกัดมลพิษในพื้นที่จังหวัดระยอง พ.ศ. 2550-2554 ผ่านความเห็นชอบด้วยวงเงิน 22,772 ล้านบาท มีเงินทุนประเดิมก้อนแรก 9,834 ล้านบาท เป็นงบประมาณ จากภาครัฐ 1,033 ล้านบาท จากผู้ประกอบการ 6,222 ล้านบาท และจาก กนอ. อีก 80 ล้านบาท²¹

แต่ยังไม่ทันจะครบกำหนด 1 ปี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมนิคมอุตสาหกรรม วันที่ 23 พฤษภาคม 2550 ก่อนยืนยันว่า "จะไม่มีการประกาศ ให้จังหวัดระยองเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพราะอาจเกิดผลเสีย มากกว่าผลดี" พร้อมให้เหตุผลว่า มลพิษลดลงจนถึงระดับ ที่น่าพอใจและเกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้สามารถอนุมัติ โครงการใหม่ๆ เข้ามาลงทุนได้แล้ว แต่ต้องดำเนินการลดมลพิษ ต่อไปจนครบกำหนดปี 2554²² อีกไม่กี่วันถัดมา คณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติก็มีมติสอดคล้องกับคำพูดของนายกรัฐมนตรี²³ สร้างความผิดหวังอย่างมากให้กับชาวระยอง ที่รอคอยการแก้ปัญหาที่จริงจังและเป็นรูปธรรม

เมื่อหมดความหวังจากภาครัฐ ชาวระยองกว่า 5,000 คนก็ได้ รวมตัวกันบนถนนสุขุมวิท เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2550 เพื่อต่อต้าน โรงไฟฟ้าถ่านหินของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการยื่นขอประมูล การปิดถนนประท้วง ยกเลิกในวันรุ่งขึ้นเมื่อกระทรวงพลังงานยืนยันว่า ยังไม่มีการ

อนุญาตโครงการ และผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง รับอาสา นำข้อเสนอของชาวบ้านไปประสานกับผู้บริหารของไออาร์พีซี²⁴ ล่าสุดรัฐบาลเดินหน้าขยายการลงทุนปิโตรเคมีเฟส 3 ด้วยการ อนุมัติให้มีการก่อสร้างโรงงานในพื้นที่นี้อีก 12 โครงการและ โรงไฟฟ้าถ่านหินของบริษัทโกลว็อก 1 แห่ง

สุพัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ แถลงถึงการ แก้ไขปัญหาหมอกควันในช่วงส่งท้ายปลายปี 2550 ว่า คืบหน้า ไปมาก สารอินทรีย์ระเหยในบรรยากาศตรวจวัดค่าความเข้มข้น ลดลงอย่างเห็นได้ชัด พร้อมกับย้ำว่าก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และไนโตรเจนไดออกไซด์จะลดลงในปี 2551 ภายใต้เงื่อนไข การปรับลดอัตราการระบายมลพิษ ที่กำหนดให้โครงการใหม่ หรือโครงการที่ขยายการผลิตสามารถระบายมลพิษได้ไม่เกิน ร้อยละ 80 ของปริมาณมลพิษที่ลดลง และสถานการณ์มลพิษ ที่มาบตาพุดจะดีขึ้นภายใน 3 ปี

ขณะที่สุทธิ อัจฉาศัย ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนภาค ตะวันออก เห็นตรงข้ามว่า "สรุปแล้ว 1 ปี ปัญหาหมอกควัน ไม่มีความคืบหน้า ไม่ได้ลดลงอย่างที่หน่วยงานราชการ ประกาศ ชาวบ้านยังเสี่ยงต่อการรับสารอินทรีย์ระเหย คณะอนุกรรมการก็ยังไม่มีการตอบชี้แจง ค่าแถลงของ กรมควบคุมมลพิษที่ว่า ซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจน ไดออกไซด์ที่เคยรั่วซึมจากโรงงานลดลง 60-80 เปอร์เซ็นต์นั้น แท้จริงแล้ว กลางคืนก็ยังมีกลิ่นเหม็นอยู่"²⁵

ความหวังเดียวของชาวบ้านในตอนนี้คงเหลือเพียงคำตอบ ที่รอคอยจากศาลปกครองระยอง ที่ชาวบ้านยื่นฟ้องคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติไปเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ฐานละเลย หน้าที่ในการประกาศพื้นที่มาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ²⁶

มาบตาพุดในวันนี้เป็นบทเรียนสำคัญให้กับการสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรม ราวกับว่าเป็น ทางเลือกเดียวของเส้นทางการพัฒนาประเทศ ความโชติช่วง ชัชวาลที่เคยมุ่งหวังไว้เมื่อเริ่มต้นโครงการไม่เคยถูกทบทวนว่า คุ่มค่าต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนได้ในตัวเลข ทางเศรษฐกิจอันสวยงามหรือน้อยมากหรือไม่ ทิศทางการพัฒนา เหล่านี้เป็นสิ่งที่พวกเขาเหล่านั้นไม่เคยมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะ ในการตัดสินใจหรือแม้แต่การรับรู้ ที่น่าเศร้าก็คือซีพีพร การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมที่มาบตาพุดในวันนี้ เป็นสิ่งที่แลกมาด้วยลมหายใจของชาวระยองทั้งหมด

